

ОЦІНКА СТАНУ ЗЕЛЕНИХ РЕСУРСІВ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

¹Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
36011, м. Полтава, проспект Першотравневий 24
juliakorzh2003@gmail.com

***Анотація.** Проведено аналіз розподілу територій та об'єктів природо-заповідного та лісового фонду Полтавської області відносно новоутворених територіальних громад. Запропоновано введення поняття «зелених ресурсів» адміністративних одиниць. Окреслено питання, що виникли через воєнні дії на території України щодо можливого забезпечення деревним паливом теплоенергетичних мереж та запропоновано шляхи вирішення даного завдання.*

Роль природно-заповідного та лісового фонду, як основних складових навколишнього природного середовища важко переоцінити. Вони являються головними компонентами біосфери. Території та об'єкти природно-заповідного фонду (далі – ПЗФ) виокремлені для збереження, охорони, відтворення біорізноманіття, природних комплексів, ландшафтів та їх складових, для підтримання екологічного балансу з метою забезпечення комфортних умов проживання населення. Поряд із цим, території та об'єкти ПЗФ мають особливу наукову, природоохоронну, естетичну цінність. Ліс, у свою чергу, виконує такі екологічні функції: є джерелом постачання корисних, безкоштовних та відновлюваних продуктів харчування для населення (гриби, ягоди), захищає від вітру (лісозахисні смуги), поглинає парникові гази та продукує кисень, очищає повітря, регулює водний режим, є місцем відпочинку та туризму для населення. Усвідомлення значущості ролі ПЗФ та лісового фонду в нашому житті вимагає особливого відношення. Від рівня наявності ПЗФ та лісу в навколишньому природному середовищі залежить якість життя в якому розвивається суспільство.

Влада розвинених країн впроваджує різноманітні проекти і програми щодо збільшення рівня заповідності і лісистості територій. Не є виключенням і Україна, де на державному та регіональному рівнях розроблені та впроваджені комплексні програми по розвитку лісового господарства, стратегії розвитку окремих регіонів, які одними з ключових цілей виділяють збільшення ПЗФ. У розробленні цих програм приймають участь науковці, що є фахівцями у сфері захисту навколишнього середовища та збалансованого природокористування.

Аналізуючи конкретні дані щодо наявного ПЗФ і лісу у Полтавській області, зроблено наступні висновки: рівень заповідності регіону (відсоток, що займають території та об'єкти ПЗФ у загальній площі області) низький і дорівнює 4,97%, що є нижчим за національний (6,77%). В країнах Європи цей показник знаходиться в межах від 12 до 21% [1]. Рівень лісистості території Полтавської області – 8,9%, тоді як лісистість території України складає 15,9% [2]. Європейські розвинені країни мають значно вищі показники і досягають значень 35% від загальної території держави. Декілька останніх років науковці в галузі екології займаються розробленням різних методів по підвищенню рівня заповідності та лісистості територій.

Спеціалістами Полтавської політехніки було проаналізовано наявний ПЗФ області та вперше зроблено перерозподіл його територій та об'єктів відносно нових територіальних одиниць – територіальних громад (далі ТГ) та новоутворених укрупнених районів (згідно Постанови ВРУ №3650 «Про утворення та ліквідацію районів»). Результати роботи представлено у вигляді картографічних матеріалів.

Подібну роботу було проведено і щодо лісового фонду Полтавщини. В процесі аналізу отриманих даних стало зрозуміло території яких адміністративних одиниць потребують збільшення площ ПЗФ та лісу. Запропоновано наступні напрями вирішення даного питання: збільшення площ територій та об'єктів ПЗФ шляхом об'єднання щільно розміщених у більшій за площею території, створення об'єктів, що мають багатофункціональне призначення, виділення нових і укрупнення існуючих за рахунок наявних площ лісу на територіях громад та впровадження спеціальних охоронних м'р.

Аналіз складу лісового фонду показав, що в нього входить майже третина об'єктів ПЗФ. Підсумовуючи вищезазначене було запропоновано введення нового показника – показника зелених ресурсів, що сумарно дорівнює площі ПЗФ і лісу конкретної ТГ і відображає рівень екологічно чистої території, що є одним із основних факторів, який характеризує стан природного середовища проживання населення, створено відповідну карту рівня наявності зелених ресурсів окремих ТГ регіону.

Роботи, описані вище, було проведено ще до початку повномасштабної війни, що зараз триває в Україні. Ця ситуація призвела до певних змін у пріоритетності завдань і цілей, що стояли перед органами державної та місцевої влади, науковцями, суспільством в цілому. Тепер на перший план вийшли такі нагальні питання як безпека та збереження життя, наявність продуктів харчування, енергетична безпека – базові людські потреби. Вкрай важко зараз піднімати питання чистого довкілля, збереження і збільшення лісового та ПЗФ. Згубно думати, що ці питання не на часі. Як показав досвід останніх місяців війни, ми повинні бути готовими до того, що теперішня теплоенергетична система може перестати функціонувати тимчасово або на довгий період часу. Важливо не допустити масової вирубки лісів, та застосування їх у вигляді палива для забезпечення населення теплом. В сьогоднішніх реаліях стає остаточно зрозуміло, що перехід на автономне опалення окремих домогосподарств, житлових будинків з використанням доступних, у фінансовому плані, видів палива – нагальна потреба для життя.

Теплоенергетика країни працює на природному газі або твердому паливі, в основному – вугіллі. Альтернативним видом твердого палива запропоновано опалення деревиною. Тополя – порода дерева, що швидко росте, має достатній рівень тепловіддачі та може використовуватися у вигляді палива [3]. Вирощування даної породи дерева з метою подальшого його використання як палива для котелень запропоновано в даній роботі. Потенційні можливості земельних ресурсів окремих ТГ можуть бути використані для переходу населення громади на енергетичні носії у вигляді деревини. Площі із земельного фонду під вирощування деревного палива можуть бути виділені при громадському обговоренні у вирішенні питання енергозабезпечення конкретної ТГ.

Отже, у воєнних реаліях, маємо багато викликів і першочергових задач. Вкрай важливо раціонально та персонально (враховуючи особливості кожної територіальної одиниці) підійти до їх вирішення, чітко усвідомлюючи можливі наслідки прийнятих рішень як для нас тепер, так і для майбутніх поколінь. Тобто, залишаючись на шляху сталого (збалансованого) розвитку, працювати над відновленням і покращенням довкілля, що є середовищем, в якому ми живемо.

Використані інформаційні джерела:

- [1] Голік, Ю.С., Смоляр, Н.О., Остапенко, П.О., Чепурко, Ю.В. (2021) Особливості розподілу територій і об'єктів природно-заповідного фонду Полтавської області в умовах нового адміністративно-територіального усрою України. *Екологічні науки*. К. : Науково-практичний журнал. №6 (39). С. 171–177.
- [2] Обласна цільова програма комплексного розвитку лісового господарства «Ліси Полтавщини на період 2016-2025 роки» – Полтавська обласна рада. 29 квітня 2016. 48С.
- [3] <https://propozitsiya.com/ua/topolya-na-biopalyvo-osoblivosti-tehnologiyi>